

Izložba „S koljena na koljeno“

Projekt međugeneracijske suradnje

4. svibnja 2013., SPC „Goranka“

Čarolija igle

« Snovi su obnovljivi. Bez obzira na to koje ste dobi i u kojim se uvjetima nalazite, još uvijek postoje netaknute mogućnosti u vama i nova ljepota koja čeka da se rodi. «

(Dale E. Turner)

Micika Vizjak

i

učenici

Literarno - dijalektalne skupine
te Školske zadruge
OŠ dr. Branimira Markovića

Sadržaj:

1. O autorici izložbe i zajedničkom izlaganju s učenicima
2. Stvaralaštvo
  - 2.1. Vezenje
  - 2.2. Šivanje nošnji Ravnogorki (19. / 20. stoljeće)
  - 2.3. Oblačenje djece

Međugeneracijska suradnja

3. Literarno- dijalektalna skupina uči šivati , voditelj učiteljica Gordana Podobnik
  - 3.1. Pregače ili fertuhići
  - 3.2. Bebe u sašivenoj odjeći
4. Šivanje u Školskoj zadruzi, voditelj učiteljica Snježana Sveticki
  - 4.1. Papučice od tkanine
  - 4.2. Bebice od čarapa
  - 4.3. Plošne lutkice, ukrasni detalji za prišivanje
5. Grupni rad „ Literarno-dijalektalne grupe“ na zavičajnom govoru.

1. O autorici

Micika Vizjak je rođena 29. siječnja 1926. god. u Ravnoj Gori.

Još u Osnovnoj školi započela je s vezenjem prvih uradaka, jer se nekada u školama „štrikalo“ Dio materijala za rad je kupovala, dio razmjenjivala sa prijateljicama i ženama koje su se bavile sličnim radom.

Nema ručnog rada u kojem se nije okušala. Vezla je prema gotovim predlošcima, ali ih je mijenjala i često je samostalno kreirala nove oblike.

Još uvijek stvara, izražava se novim oblicima i uživa. Ručni rad njoj više nije potreba, nego radi zbog potrebe kreacije, izraza i donošenja novih mogućnosti. Bogatstvo boja i oblika izvire iz svakog rada koji je poseban i jedinstven. Izloženi radovi razlikuju se načinom veza, bodovima, uzorcima, tehnikama rada i podlogom. Izrađuje stolnjake, miljeje, tabletiće, zidne slike. Koristi vezove: pečki, kosovski, šilštih, kombinacija, šatirano, rišelje, šlinganje, toledo . Njezini načini rada su : vezenje , heklanje, umjetno pletivo, kleklanje. Podloge za rad su joj: domaće laneno platno, kupljeno laneno platno, pamučno platno, *buhač* ili žutica, popelin (fino bijelo platno), rips, šantung, juta.

Motiv djeteline

U posljednje vrijeme sve veći izazov joj je oblačenje žena na prijelazu 19. i 20. stoljeća.

Nošnja je tradicionalna odjeća i dio baštine kraja, područja, zemlje. Ovisi o raznim kulturno-povijesnim čimbenicima. Do 2. polovice 19. st. narodne nošnje živjele su u selima i u građanskim obiteljima koje su imale prihode od poljoprivrede. Sredinom 19. st. dolazi do promjena u odijevanju najširih slojeva naroda, jer tada je i ukinuto kmetstvo, raspale su se mnoge obiteljske zadruge, a došlo je i do razvoja manufakturne proizvodnje i tekstilne industrije. U to vrijeme, uz Karolinu, razvijala se i Ravna Gora i prihvatila je mnoge promjene. Žene su služile u gradskim obiteljima gdje su upoznavale suvremenije trendove. Sve to djelovalo je na oblačenje Ravnogorki.

Može se reći da nam teta Micika šivanjem odjevnih predmeta, predstavlja dio građanske nošnje koja se nosila u Ravnoj Gori.

Pri šivanju predložak nalazi u starim fotografijama.

Na prošloj izložbi predstavila je Antoniju Vizjak prema fotografiji iz 1910. god. koju je slala suprugu u Ameriku. Fotografija Antonije Vizjak, rođene Delač (r. 1886. god) i njene kćeri Anke Vizjak, (r. 1909. god.- udana Burić), koja je u trenutku fotografiranja imala 10 mjeseci, postala je predloškom za šivanje haljine kakve su nosile Ravnogorke početkom XX. st. Micika Vizjak je sašila dijelove odjeće koji su se nosili ispod haljine. Samu haljinu sašila Vesna Leš (Seka šnajderica).

U međuvremenu je sašila svakidašnju radnu odjeću žena. Takvu haljinu nosila je baka Antonija Ivančić (Japetova, rođena Svetličić, Jelina). Uz to sašila je nekoliko kompleta donjeg rublja (bijeli fris, plavi fris, modrc, hločce). Posljednji izazov bila joj je fotografija Pauline Kenda (Brencove) rođene posljednjeg desetljeća 19 st. Služila je kod bogatijih obitelji u Rijeci i Zagrebu. Znala se sporazumijevati na Talijanskom, Mađarskom i Francuskom jeziku. Starije Ravnogorke pamte je kao vrsnu radnicu na poljima.

Pri šivanju njene odjeće posebnu pozornost obratila je na detalje bijele bluže. Bebu je obukla prema fotografiji Anke Vizjak, a jednu je i povezala onako kako su se povezivala djeca.

Sve uratke ima pohranjene u velikoj starinskoj škrinji pa zavirivanje u tu škrinju uvelike potkrepljuje naziv manifestacije „ Iz bakine škrinjice“.

Međugeneracijska suradnja

Bogatstvo znanja nije zadržala za sebe, nego je otvarajući vrata svog doma, osnovama šivanja poučila grupicu od osam djevojaka.

Naučile su kako će se poslužiti krojem, rubove tkanina su porubile, sašile su trake za vezanje. Dio njih okušao se i u šivanju haljina za bebu.

Svidjelo im se šivati. Sašile su različite kreacije "fertuhića". Svoje bebe obukle su u robicu koju su sašile, i time su potvrdile da kod djece i danas postoji interes za ručnim radom. Voditeljica, učiteljica Gordana Podobnik.

Suradnjom sa starijim osobama ističe se i sekcija Školske zadruge. Oni su sašivene lanene šlapice izložili na Županijskoj smotri Školskih zadruga u Bribiru 2012. godine, a ove godine izložili su bebice sašivene od čarapa, te plošne lutkice. Nekada su se krpnatim bebicama igrala djeca i bebice su bile veza s majkom i bakom, a igra je bila put učenja.

U duhu današnjeg vremena sašili su plošne modele beba koji mogu postati modni detalji na odjeći ili praktičnim predmetima. Njihova voditeljica je učiteljica Snježana Sveticki.

U procesu učenja od starijih, čime se čuva baština od zaborava, mora se razmisliti na koji način će se mlađi zahvaliti starijima, jer je suradnja dvosmjerni proces.

2. 1. Stvaralaštvo vezenjem

Motivi na stolnjacima

Motivi na miljejićima

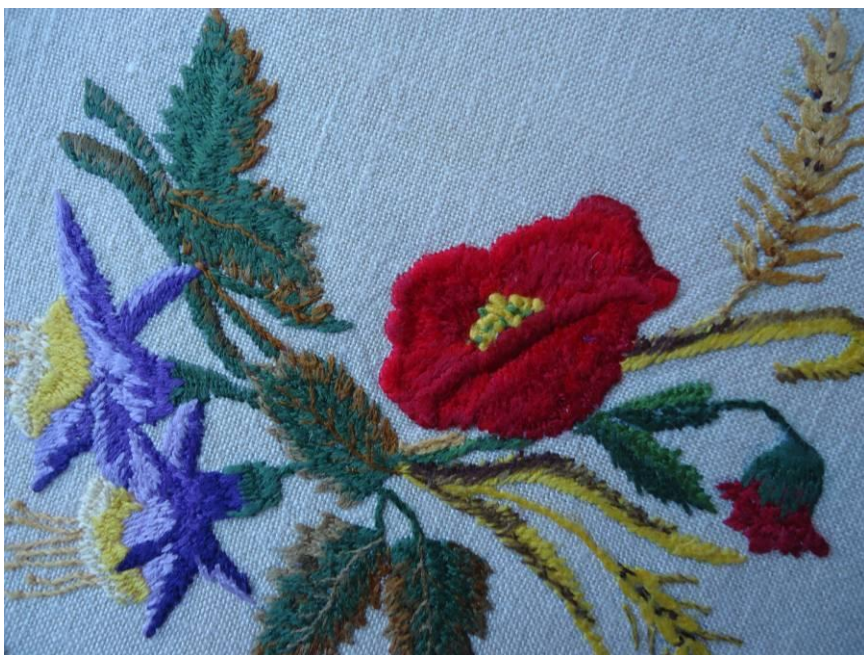

Motivi cvijeća i raznovrsnih biljaka u svijetu tabletića

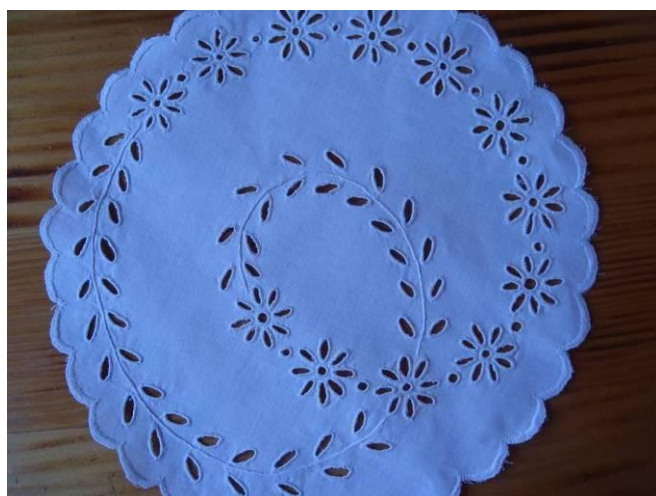
Motivi iz dječjeg svijeta

Motivi iz svijeta ptica

Drugačiji načini izrade

Motivi na uporabnim predmetima

2.2. Šivanje nošnji Ravnogorki (19. / 20. stoljeće)

Donje rublje

Modrc (grudnjak)

- pamučno platno

Ručno izrađeni *caknići* oko vrata.

Hločce

Završavaju šlinganom čipkom.

- ajnzac- naziv čipke (cvjetići na tankoj traci)

Podvezice nisu morale biti u crvenoj boji. Bile su one boje kakav je bio materijal kojeg su imale.

Fris

Fris je podsuknja sašivena od bijelog platna.

Vezao se oko struka ili zakopčavao.

Bio je ukrašen čipkom.

Prvi sloj odjeće je obučen.

Crveni fris

(satenasta podsuknja)

Crveni fris ili tamno crvena podsuknja se oblačila ispod ispod gvanta

(donjeg dijela haljine ili šosa).

Ispod haljine nosile su se **crne štonfe**. Zavukle su se ispod hlačica.

Surka

- gornji dio haljine

Gvant

Donji dio haljine zvao se *gvant*.

Materijal od kojeg se haljina šivala ovisio je od mogućnosti koje su se imale.

Donji dio haljine je bio ukrašen ukrasnom trakom.

Češljanje je dio običaja i kulture.

Fotografija Antonije Vizjak s unukom
Ankom prema kojoj je šivana odjeća.

A kad je pala noć, obukla se pidžama za spavanje (rekla)

Nova kolekcija

Paulina Kenda (Brencova) s prijateljicom.

Posebno bogato izrađeni rukavi

Baka Tonca Svetličić (Jelina, udana Ivančić) unukom Jakovom Ivančićem

Bluza

Svaki dan nosila se bluza i suknja (šos), a mijenjala se pregača.
Ako je suknja bila duga i pregača je bila duga, no bila je nekoliko centimetara kraća od suknje. Svečanija pregača nosila se povrh haljine, ili bluze i šosa, i kad se išlo u crkvu.

Ispod pregače (fertuha/ firtaha) je crna suknja
(gvant- donji dio haljini- kijklje)

2.3. Oblačenje djece

Beba se povijala drugačije nego danas. Vidljivo je da su djeci povezali i noge i ruke.

Donje rublje ili što su curice nosile ispod haljinice

Hlačice- hločce

Ovako je bila obučena desetmesečna Anka.

3. Literarno- dijalektalna skupina uči šivati , voditelj učiteljica Gordana Podobnik.

Ove godine jezično-govorni projekt grupe „ Roba“ obogaćen je usvajanjem šivanja. Učenice su pratile i usvojile postupak krojenje i šivanja pregačica (fertuhića, firtaha) za svoje lutke. Pokušale su sašiti i prve haljinice. Za vrijeme šivanja prostor je prštio veseljem i smijehom.

S lijeva : Anamarija Podobnik (III. razred), teta Micika, Lana Somborac i Antonija Paponja (V. razred).

S lijeva petašice: Laura Štefanac, Iris Despotović, Paula Kvaternik (u drugom redu), Iva Bolf, Antonija Paponja i Lana Somborac. Elena Liker se sakrila.

3.1. Pregače ili fertuhići

Sve počinje krojenjem, zatim se tkanina izreže, označe utori za faldice (gledaju prema van), porube se krajevi, prišije traka.

Od kroja (polovica zbog simetrije) do porublivanja. Elenin, Ivin i Paulin rad.

Gore Antonijin i Lanin rad, a dolje Irisini i Laurini radovi

3.2. Bebe u sašivenoj odjeći

I ovdje se krenulo od kroja. Prvo se porube rubovi rukava, nastavi se s postupkom porublivanja i na kraju slijedi zahtjevniji dio rada oko ovratnika.

Iris je sašila i bijeli fertuhić za svoju bebu.

Anamarija je sašila sve za svoju lutku, haljinu, fertuhić, i kariranu torbicu.

Micikina lutka i lutka Petre i Antonije Podobnik

Gore Ivina i Elenina lutka, a dolje Laurina i Paulina lutka.

4. Šivanje u Školskoj zadruzi, voditelj učiteljica Snježana Sveticki

Sekcija „Maslačci“ školske godine 2011./12., , potaknuta projektom učiteljice Gordane Podobnik izrađivala je papučice koje su nosile žene u Ravnoj Gori. Bez obzira što je lan zdrav i ljekovit danas se više ne uzgaja u Ravnoj Gori. Razlozi za to postoje. Stari su nemoćni, a mladi nemaju interesa. Rad od sijanja do nastanka konca ili plahte je zahtjevan i vrlo težak. Cilj nam je bio oživjeti barem malo zaboravljene baštine ravnogorskog kraja .

Lan je zdrav i ljekovit. Ljudi su nekada živjeli teško, ali sve je bilo zdravo i domaće, i konac, plahte, papučice, odjeća. Njegovo ulje dobro je za premazivanje drva, sjemenke za probavu.

4.1.Papučice od tkanine

Papučice su sašivene ručno od lanene tkanine koja je također ručno obrađivana.

Uz samostalno šivanje djeca su učila i razvijala znanja o tehnici šivanja, znanja su upotrijebili u praktične svrhe. Sznali su kako se treba pripremiti za rad, krojili su potplat i gornji dio papučica, a na kraju papučice su i šivali.

Krojenje potplata

Izrezivanje škarama

Šivanje potplata

Krojenje gornjeg dijela papuče

Gotovi proizvodi

Nikolina Kruljac i Klara Jurković (VII. razred) prošle su sve etape rada od sijanja lana do šivanja gotovog proizvoda.

Ove školske godine sekcija „Maslačci“ koja djeluje u Učeničkoj zadruzi „Brezice“ izrađivala je bebice od čarapica i plošne lutkice za prišivanje. Cilj našeg rada bio je da učenici stječu, proširuju i primjenjuju znanje, stječu radne navike i razvijaju sposobnosti, svijest i znanje o čuvanju kulturne baštine, inovativnosti i odgovornosti čime se vraćaju prirodnim izvorima znanja i stječu aktivno znanje. Atraktivan program koji će pobuditi pozornost učenika i privući ih da njegovom izvedbom korisno provode svoje slobodno vrijeme može biti samo onaj koji će plodno spojiti interese djece, uvjete i mogućnosti koji postoje, te posebnosti kraja u kojem djeca žive. U ovakvim aktivnostima djeca mogu samo potvrditi i pokazati svoje sposobnosti, a rezultati rada bit će izvor zadovoljstva.

Kontinuiranim radom tijekom cijele školske godine kreiramo i stvaramo raznovrsne umjetničke i uporabne proizvode. Tipičnost su naše škole i prepoznatljivi smo u mjestu i županiji. Dvanaest godina prisustvujemo na smotrama Primorsko – goranske županije, a deset godina prisustvovali smo državnim smotrama. Rad se odvija putem radionica nakon nastave.

Ovaj projekt smatramo veoma korisnim i edukativnim prvenstveno za djecu osnovnoškolske dobi kod koje razvijamo svijest o potrebi očuvanja okoliša i prirode, te suradnje sa starijim osobama u našem kraju koje su nam svoje znanje željne prenijeti i koje žele da mladi zadrže barem malo duha njihovog vremena.

Nikolina, Klara i učiteljica Snježana na Županijskoj smotri u Bribiru

4.2. Bebice od čarapa

S lijeva: Vedrana Erjavac (VI.r.), Paula Kvaternik (V. r.), Klara Jurković (VII. r.), Antonija Paponja (V. r.), Dolores Erjavac (VII. r). Iza njih Glorija Kvaternik (VI. r.)

Klara i njena lutkica

Paula Kvaternik tijekom rada

4.3. Plošne lutkice, ukrasni detalji za prišivanje na razne tkanine

5. I na kraju zavičajna riječ (tekst je dio projekta o oblačenju ljudi)

Ruba

Zak sa je robl? Tribalu se je ruba , za abličt, i za pakrit, da bu taplu i dabr pa zimi ka mede i kad je mras, i pa litu, u kašni i drovam, u krampiru il na gajnku i komri.

Prejk je blu štacun, al ni blu dinarov za kupit. Šival sa šnajdari. Imil sa šegrte. Šegrti sa hadil u šula tri lita. Onda je biu kolfa. Kašnej sa pršl majstori iz Zogreba. Kiri sa puk učil šivat. Tu je biu tečaj. Tečajji sa bli u šuli. A tam sa hi učil i šivat, i štrikat ,i heklat, i use kej rake iz ruba dilaja.

Modrc sa nardil ad popelina. Akul vrota je biu šlingeraj. Tu sa bli caknčki. Hločce sa ble ad bohovca. I ane sa imile šlingeraj il sa se dilale foldice. Šlingeraj je bio pr kalinu. Crne štonffice sa se zatoknle pad neh. Hločce sa imile i podvezica.(padvisca) Ble sa bile il kak je kadu jemu.

Pa vrh tega se je abliku fris ad biuga plotna. Tu je blu za nedila. Kadu je tu jemu blu mu je jaku lipu. Fris je biu ad satena, ardeč il plau. Tu se je nasilu ispad gvanta. A gvant je biu doln dil kikle. Surka je bla bluza, il gorn dil kikle. Moški sa nasil hloče, sukne, srajce..... A deca. Deca sa običnu bla ablečene u rubi kira je bla predilana od store rube.

No prejk usega trebal sa šivauka, i cvirn, i čuda strplejna. Tak sa najprek uzal mira akul prs, akul posa, akul boka, od romena do posa, od posa do tam ki si teu. Jemu se je kroj. Ruba se je dila na miza. A pa ni se je deu kroj. Pa se največ iz žajfa zacrtalu, zak krede ni baš ni blu . Crta se pavlikla pa rubu –robu. I tak se je krojlu. Ni se rizalu ki je crta. Nek sa amol mista pustil sa strone. Prst il dvo. I iz škorjam sa rezal cvak, cvak ,cvak cvak. Cvirn sa dil u šivauka. Na cvirnu sa vozličk nrdil – nardil. Pa sa ga pavlikl-pavlekl . I tak je tu šlu. Upikn. Pavličt da nardiš štih. Pa še odn, pa še odn. I tak se ta provu na lahnu na rake prheftalu, pa sa paglidal ak je dabr. Tu je bla pruba.

A ak je blu dabr , deli se šivalu na mašina. Kadu ni jemu mašine, je šivau na rake.

Ka sa deca imila kej nouga za nest bla sa jaku štmona. Moralu se je pozit zak ni blu rube pa se je jaku predelovalu od onga za družga.

Dons več ni tak, amol kadu šiva, kira got stara mama il mama.

Mi bi tli učit kak se i šiva i štrika, i šlinga i hekla, al nimama baš cajt. Imama čuda za štet. Imama usega za kupit, i noši prsti ne veja tak lipu palohku dilat. Soda se prsti koristija za nikej družga, za tipkanja pa tipkounicam, za tipkanja pa mobitelam.

A ak bi uzal šivauka i šli šivat, usi bi vale zakrčol :“Prestan! Upiknu se boš, i kri bu ti tekla!”

Pa je bel da se i deli jegrama pa nošu.

Grupni rad Literarno-dijalektalne grupe

Recital izvode:

Iva Bolf, Paula Kvaternik, Vito Margitić, Laura Štefanac, Marko Skender, Andrej Kvaternik

Nastavljamo putovati tragovima baštine u Micikinim ručno izrađenim šlapama.
Tko zna u kom smjeru će nas odvesti?

Hvala svima koji su pomogli u organizaciji izložbe i pripremi materijala.

Prije svega teta Micika zahvaljuje Pepici i Josipu Buriću, Štefici Janeš, kao i trgovini „Iva i Teo“ koja je ustupila stalke/ lutke, te svojoj obitelji .

Učenici zahvaljuju teti Miciki što je odvojila vrijeme za njih, a s učiteljicama zahvaljuju svim kolegama u školi koji su pomogli u tiskanju kataloga i letaka (teti Snježani, pedagogici Nataši), ravnateljici Nadi na potpori , kao i Turističkoj zajednici Općine Ravna Gora (gđi. Raheli) , te „Ventopu“ koji su se priključili umnožavanju letaka i tiskanju ovog kataloga. Zahvaljuju i mami Tihani Kvaternik na ustupljenim predmetima, namještaju za lutkinu sobu, kuhinju, i kolijevku.

Svi zajedno zahvaljujemo „Turminu“ koji nam je ustupio prostor, gđi. Blažici koja nas je uključila u manifestaciju „Bakina škrinjica“ te svim roditeljima i bakama koji su pomogli u ponudi keksića .

Katalog osmislila i pripremila Gordana Podobnik, dipl. uč.
U Ravnoj Gori, 4. svibnja 2013.

Detalji s pripreme izložbe, slaganje postava

